

čimbolj primeren stilu predstavljenega pisatelja. Pri teh prizadevanjih pa obtiči na pol poti.

Preostane nam vprašanje, koliko so založba in urednika s to knjigo dosegli svoj namen: »odkritje novega velikega pisatelja« (ovitek). Izdaja nam predvsem omogoča strnjen pregled Grumovega leposlovja in na ta način šele pokaže njegovo pomembnost in vrednost. Ni ji pa uspelo »odkritje«. Deloma je temu vzrok dejstvo, da Grum ožjemu krogu inteligence le ni bil tako neznan, kakor se je zdelo. Da bi pa prodril med širše sloje bralcev in jih osvojil, tega uspeha si menda tudi ta izdaja ne sme prisvajati. Za dojemanje Grumove literature je potrebna dobršna mera predizobrazbe in izredno razgibano duševno življenje bralca. Zato ni čudno, da ga tudi znaten del inteligence vztrajno odklanja.

Jože Koruza

KRKLEČEVA LIRIKA V SLOVENŠČINI

Pred štiridesetimi leti se je hrvaški pesnik Gustav Krklec prvič predstavil javnosti s samostojno pesniško zbirko; nosila je nevsiljiv naslov — Lirika. Od takrat pa do danes je izšla vrsta njegovih zbirk, zraven pa še roman in knjiga proze. Ob pesnikovem jubileju smo dobili izbor iz Krklečevega pesniškega dela v slovenskem prevodu in tudi ta drobna knjižica nosi skromni naslov *Lirika**.

Prevode pričujočih sedeminpetdesetih pesmi, kolikor jih zbirka obsega, so oskrbeli slovenski pesniki: Levec, Menart, Kovič, Pavček in Udovič, izbor in spremno besedo pa je oskrbel Božidar Borko. Pesmi, ki jih je urednik odbral s srečno roko, so prevajalci prizadevno in v celoti enakovredno prevedli. Videz je, da je vsakdo prevajal tisto, kar mu je bilo najbližje, urednik pa je imel toliko lažji posel, ker v celoti dobro pozna Krkleca kot pesnika in človeka.

Glavna značilnost Krklečevega pesniškega dela po miselni strani je, da mu izvirajo »vse misli iz ljubezni ene«, iz ljubezni do rodnega Zágorja. Zagorje mu sicer ni edini, pač pa najpogostnejši pesniški navdih in že na začetku zbirke, kjer se vrste pejzaži tega valovitega gričevnatega področja, prevladuje značilna zlatorumena barva, ki je pogostna v hrvaški regionalni poeziji (Domjanić, Galović, Wiesner) kot tudi v tedanjem hrvaškem slikarskem pejzažu. Ob teh pejzažih Krklec sicer ne išče posebnih miselnih zapletov; v svetu, ki mu je najdražji, se ne rojevajo težke misli, bolj se navdušuje nad idilično in tiho vaško sliko, ki izzove v njegovem srcu blag odmev. Drugače pa je s pesnikovim srcem ob motivih iz mesta, ki jih je urednik spretno priključil zagorskim in medžimurskim pejzažem.

Ob mestnem pejzažu, ki je nastal iz drugačnih pobud in ki je daleč od kmečke preprostosti in življenjske samoumevnosti, se pojavijo težka življenjska vprašanja, ki jim pesnik skuša najti odgovor. Res je, da so mračni mestni motivi bili tedaj in so še danes često manira, res pa je tudi, da je pesnik iskreno doživljal temačnost in mrzlotu mesta v primeri s sončnim in življenja polnim Zagorjem, in vse pesmi z mestnim motivom so hkrati tudi izraz hrepenjenja po prej opevanem svetu.

* Gustav Krklec, *Lirika*. Državna založba Slovenije. Ljubljana 1959.

V smiselno urejenem izboru slede pesnikova razmišljanja o starosti in smrti. Tudi tu najdemo konvencionalne misli, so pa moderno in na svojski način podane (*Običajna starost*). V teh in nadaljnjih pesmih se nam kaže Krklec v svoji idejni podobi, ko razmišlja o življenju, njega namenu in trajanju:

»Kdo ve,
ali so smrti rojstva,
ali so rojstva smrti;
in kje so prave meje
temu večnemu krogu?«

(*Stiri pesmi v slavo smrti, Druga*)

Odgovor, ki si ga na to vprašanje dá v *Četrti*, se zdi pač samo začasen v pesnikovem miselnem razvoju, ker v pesmi *Žuborenje življenja*, ki ima kot zadnja v tej knjigi posebno mesto (prej pa je po tej pesmi dobila naslov tudi posebna zbirka *Žubor Života*, Beograd 1955), dobimo bolj jasen in zrel pogled:

»Življenje gibanje je. Vstani! Kreni!«

(*Žuborenje življenja*)

Tem pesmim sledijo čisto reflektivne, ki se v umetniškem pogledu zde najšibkejše: njihova poanta je često na meji med poezijo in didaktiko (če je med njima sploh skupna meja?) in so po navadi bliže drugi. Pred dobrimi sto leti je slovenski pesnik napisal pesem *Ura*; in misli v Krklečevih *Dveh plateg* niso nič kaj bolj spretno podane in originalne. Urednik jo je uvrstil menda, ker organsko sledi pesmim o smrti; podobno je tudi s pesmijo *Mi, Vendar* pa ravno med temi pesmimi zasledimo tudi prave bisere (*Krčme I, II, Sprememba, Srečno srečanje*), ki v nečem spominjajo na Župančiča, kar je čutil tudi prevajalec, ko je šel k njemu po izraze.

S temi pesmimi je urednik uvedel bralca v Krklečevo intimno ljubezensko liriko. Tu je morda izbor nekoliko enostranski, ker nam kaže vedno le resigniranega pesnika in v tem žanru ni videti pesnikove razvojne poti, kot jo vidimo v pejsažnih pesmih. Poleg tega se tem ljubezenskim pesmim pridružuje razmišljujoča komponenta, ki je značilna šele za kasnejša dela.

Socialna lirika je skromno zastopana, njej pa slede pesnikovi izrazi gneva in ogorčenja nad gnusobami vojne. Če je bil pred vojno pesnik zazrt predvsem v svoj lastni svet, se je med vojno razvnel ob trpljenju sočloveka, še močneje pa je njegova objektivna faza zaživela po vojni, ko se je z navdušeno in iskreno pesmijo pridružil delu za novo življenje in v zanosnih pesmih opeval njegov polet.

Ker vemo, da sta Krkleca najpogosteje inspirirala zagorski in medžimurski svet, nam bo razumljivo, da je med pesmi o vojni uvrščen ciklus o rodni grudi, ki pesnika v težkih dneh umiri. To se posebno lepo očituje ne samo po miselni, ampak tudi po oblikovni plati, saj uporablja zdaj pesnik namesto svobodnega verza ali štirivrstičnice slovesno poglobljeni Prešernov ritem, ki ga kdaj pa kdaj prilagodi akcentski naravi srbohrvaškega jezika in enajstercu odvzame prvi nenaglašenj zlog. Domotožne in nazaj v mladost segajoče misli teh sonetov

so umetniško spojene s samo pesniško obliko. Misel zadnjih dveh sonetov vodi že k novemu ciklu, ki ima spet svojo značilnost v združeni vsebini in obliki. To so pesmi, ki so nastale kot izraz pesnikovega odpora proti strahotam vojne in jih je pesnik za razliko od vseh dotedanjih napisal v kratkih stavkih, postavljenih v odrezave dvovrstične kitice. V tretje se v tem izboru pesniku lepo posreči taka združitev v pesmih iz zadnjega miselnega kroga, ko himnični vsebini pesmi iz povojnega življenja, ki hkrati zapuščajo tesne okvire lirike, dá daljšo obliko in stalni ritem.

Za Krklečevo poezijo je značilna jasnost, preprostost in nezamotanost izraza, ki pa je kljub temu poln pesniških prvin in bogatih podob. Misel ni nikoli zapletena in težko razumljiva, ampak je jasna, preprosta in iskrena. Prav zaradi teh lastnosti ima Krklečeva poezija mnogo bralcev, zbirke so bile ponatisnjene in brez dvoma se bo v dobrem slovenskem prevodu Krklec priljubil tistim, ki jim je draga resnična lirska pesem.

Janez Rotar